

واکاوی شکاف نسلی از حیث ارزش‌های انقلاب اسلامی

(مطالعه موردی: شهر اردبیل)

قربانعلی قربانزاده سوار^۱، موسی ابراهیمی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸

چکیده:

جمله‌ه ایران بعد از وقوع انقلاب اسلامی به دلیل پیمودن روند نوسازی در روابط اجتماعی نسبت به برخی از ارزش‌های انقلاب همواره مستعد رشد تفاوت‌ها و شکاف‌های نسلی در درون خود است. پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان تعلق سه نسل: فرزندان والدین و پیش‌والدین نسبت به ارزش‌های انقلاب اسلامی به انجام رسیده است. در این رابطه پنج بعد از ارزش‌های دینی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برگرفته از بیانات امام خمینی (ره) به عنوان ارزش‌های انقلاب اسلامی شناسایی شد. روش کار تحقیق از نوع توصیفی-پیمایشی است. جمله آماری پژوهش مجموع سه نسل برابر با ۳۰۰ نفر از ساکنین شهر اردبیل که به روش تصادفی انتخاب شده و از این تعداد از هر نسل ۱۰۰ پرسشنامه تکمیل گردید. برای گردآوری اطلاعات از نرم‌افزار SPSS، به توصیف آماری از پاسخ‌گوینان به هر بعد از ارزش‌ها و از آزمون‌های اعتبار و پایایی و آمارهای توصیفی استفاده شد. در بخش یافته‌ها و نتایج پژوهش، در خصوص میزان تعلق هر سه نسل نسبت به ارزش‌های انقلاب اسلامی تفاوت‌های معناداری قبل مشاهده است که این تفاوت‌ها در میان نسل پیش‌والدین و والدین کمتر و میان نسل پیش‌والدین و فرزندان بیشتر است. از این رو محققان قائل به شکاف نسلی میان هر سه نسل، به خصوص در بین نسل اول و نسل سوم انقلاب هستند.

واژگان اصلی: ارزش‌ها، انقلاب اسلامی، شکاف نسلی، نسل، جامعه آماری.

۱. دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران (نویسنده مسئول)

ghorbanzadeh@soc.ikiu.ac.ir

۲. فارغ التحصیل کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

Musa.ebrahimi1992@gmail.com

مقدمه

در جوامع امروزی، وجود جامعه‌ای متناسب با نظام اعتقادی و ارزشی یکسان، امری محال به نظر می‌رسد و هر جامعه لاجرم با میزانی از نزاع و وفاق ارزشی در میان اعضای خود روبه‌روست. این تعارضات و تفاوت‌ها خواه‌وناخواه منجر به نگرانی‌هایی از سوی والدین و نهادهای فرهنگی و تربیتی جامعه می‌شود؛ نگرانی از اینکه اختلافات میان اعضای نسل‌های مختلف جامعه تا حدی زیاد باشد که شکست جامعه در انتقال باورها و ارزش‌های اجتماعی از یک نسل به نسلی دیگر را نشان دهد و این امر باعث شکاف در ارزش‌ها و اعتقادات میان نسل‌ها گردد.

ارزش‌ها به مثابه علل اساسی و پایه‌ای حفظ جامعه، به‌منظور ایجاد ارتباط میان نسل‌های مختلف نقش مؤثری دارند از این‌رو می‌توان خانواده را به‌عنوان مهم‌ترین گروه مؤثر در حفظ و ثبات انتقال ارزش‌ها (به نسل‌های آینده) در نظر گرفت؛ چرا که نخستین مرحله شکل‌گیری جامعه‌پذیری افراد از درون خانواده صورت می‌گیرد (علیخانی، ۱۳۸۲: ۱۱۰).

به اعتقاد اندیشمندان و محققان یکی از نمونه‌های بارز میزان تغییر ارزش‌های یک جامعه در میان مردم، وقوع انقلاب اسلامی در ایران به رهبری امام خمینی (ره) بود که رویکرد تازه‌ای از مناسبات نسلی را در تاریخ ایران ایجاد کرد. از این‌رو بعد از پیروزی انقلاب و تثبیت آن در جامعه، نظام سیاسی جدید تلاش کرد تا در جهت نهادینه کردن ایدئولوژی انقلابی، ارزش‌های جدیدی را به منظور به دست آوردن اهداف فرهنگی در بین مردم جایگزین کند (همان).

از نگاه نویسنده می‌توان جامعه کنونی ایران را در سه تجربه نسلی از هم تفکیک داد:

- نسل اول که روند جامعه‌پذیری آن‌ها به سال‌های قبل از وقوع انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی مربوط بوده که می‌توان سنین ۵۰ سال به بالا را در نظر گرفت و از آن با عنوان نسل

پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها (پیش‌والدین) یاد نمود؛

- نسل دوم که فرآیند جامعه‌پذیری آن‌ها به بعد از انقلاب اسلامی مربوط می‌شود و سنین ۳۵ تا ۵۰ سال را در برمی‌گیرد و به‌عنوان نسل والدین فرزندان در نظر گرفته می‌شود؛

- نسل سوم که سنین ۱۵ تا ۲۵ سال با عنوان نسل فرزندان در نظر گرفته می‌شود.

باید به این مسئله اشاره کرد که بیشتر با ورود نسل سومی‌ها به عرصه اجتماعی است که مسئله شکاف نسلی در ایران به‌صورت جدی مطرح می‌شود. در این جا نویسنده در صدد پاسخگویی به این سوالات است: ۱- آیا شکاف نسلی بین نسل‌های مختلف انقلاب در زمینه ارزش‌های پنجگانه (دینی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) در شهر اردبیل وجود دارد؟ چه میزان شکاف نسلی بین سه نسل انقلاب در شهر اردبیل مشهود می‌باشد؟

۱. پیشینه تحقیق

در زمینه شکاف نسلی کتاب‌ها و مقاله‌های متعددی نگاشته شده است، اما در اینجا سعی می‌شود به مهم‌ترین پژوهش‌ها اشاره شود:

کتاب‌هایی چون «کنکاشی در تغییر ارزش‌ها پس از پیروزی انقلاب اسلامی» (حاجیلری، ۱۳۸۱)؛ «شکاف نسل‌ها: بررسی جامعه‌شناختی فاصله نسل‌ها از انقلاب اسلامی تاکنون» (قادری، ۱۳۸۹)؛ «انقلاب و ارزش‌ها» (ذو علم، ۱۳۷۹)؛ «نگاهی به پدیده گسست نسل‌ها، رویکرد فلسفه، جامعه‌شناسی، روانشناسی، سیاسی، تاریخی و ادبی به پدیده شکاف نسلی» (علیخانی، ۱۳۸۳)؛ «شکاف یا گسست نسلی در ایران امروز: تحلیل‌ها، تخمین‌ها و تدبیرها» (تاجیک، ۱۳۹۴)؛ و مقالاتی چون «گسست نسلی در ایران» (چیت‌ساز قمی، ۱۳۸۲)؛ «زمینه‌های اجتماعی گسست نسلی در ایران» (توسلی، ۱۳۸۲)؛ «نگرش سلسله مراتبی به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی در بین دو نسل والدین و فرزندان» (عظیمی‌دولت‌آبادی و عسگری،

(۱۳۹۷)؛ «نگرش به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی شکاف یا تفاوت نسلی؟» (طالبانی و عسگری، ۱۳۹۶)؛ «بررسی کتاب‌های درسی به منظور ارائه راهبرد برای نهادینه کردن ارزش‌ها انقلاب اسلامی در دانش آموزان» (آزمند، عظیمی وحید و مظاهری، ۱۳۹۴)؛ «شکاف نسلی در ارزش‌ها: بررسی مقایسه جوانان و سالمندان» (عباسی اسفنجیر، سام، امیریان، ۱۳۹۲)؛ «بررسی ویژگی‌های دو نسل در چهارچوب نظام ارزشی» (توکلی، ۱۳۸۲)؛ «بررسی نگرش مردم نسبت به شکاف نسل‌ها و عوامل مرتبط با آن (مطالعه موردی شهر تبریز)» (عابدینی، ۱۳۸۵)؛ «تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران» (دانش، ذاکری نصرآبادی، سادات عبداللهی، ۱۳۹۳)؛ «شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر شکاف نسلی و ارائه راهکار در نظام آموزش و پرورش» (سادات حسینی و اصغری، ۱۴۰۲).

تفاوت اساسی پژوهش حاضر با دیگر نگاه‌های مرتبط با موضوع شکاف نسلی در این است که ابتدا نویسندگان به بیان و بررسی میزان شکاف‌های نسلی (در میان سه نسل انقلاب) نسبت به ارزش‌های انقلاب که مستخرج از بیانات امام خمینی (ره) هستند، پرداخته‌اند و در گام بعدی به مطالعه موردی این مسئله در شهر اردبیل توجه داشته‌اند.

۲. مبانی مفهومی

۲-۱. ارزش^۱

نمی‌توان به تعریفی جامع و کامل در مورد مفهوم ارزش پی برد. ارزش‌ها در مفاهیم متنوعی چون راهنما و هدایتگر تلاش بشری (کوهن، ۱۳۶۹: ۱۲۹)، حقایقی واقعی قابل مشاهده در جوامع (صانعی، ۱۳۷۲: ۴۸) معنا شده است. بر مبنای ارزش‌هاست که جامعه یا گروه‌ها اهمیت

^۱ - از آنجا که غلامی (۱۳۸۷) مروری نسبتاً جامع و منظم به ادبیات نظری پیرامون ارزش و ارزش‌های اجتماعی داشته است، عمده مباحث این بخش از منبع فوق‌الذکر اقتباس شده است.

الگوهای رفتاری، اهداف، اهمیت اشخاص و دیگر اشیای فرهنگی و اجتماعی را مورد ارزیابی قرار می‌دهند (نیک‌گهر، ۱۳۸۳: ۲۲۱). ارزش‌ها معرفت‌پذیرند و از جنس امور واقعی محسوب می‌شوند مشروط بر اینکه برای شناخت انسان، تمام تجارب بشری چون: تخیلات و افکار، تجارب باطنی و خیال را به کار ببریم و از روش‌های علوم طبیعی استفاده نکنیم (وایس‌کفر، ۱۳۸۲: ۳۱۹). ارزش‌ها ایده‌هایی هستند که ما درباره خوب یا بد که نسبی هستند، داریم (محسنی، ۱۳۶۶: ۴۳۸). ارزش‌ها آرمان‌ها و احساسات عمیقی هستند که هر یک از اعضای گروه‌ها در آن شریک می‌باشند (کوئن، ۱۳۷۵: ۶۱). ارزش، شیوه‌ای از انجام دادن یک عمل از سوی فرد یا جمعی است که آن را به مثابه آرمان می‌دانند و رفتارها یا افرادی که بدان روش نسبت داده می‌شود، مشخص می‌سازد (روشه، ۱۳۷۶: ۷۶).

ارزش‌ها به‌مثابه الگوهای اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند که قبول آن‌ها توسط گروهی از افراد، معیاری برای هدایت و تنظیم رفتار و عاملی برای وجود انتظارات مشترک در بین آن‌ها محسوب می‌شود (جانسون، ۱۳۶۳: ۳۷). ارزش‌ها در واقع ایده‌های انسان‌ها نسبت به هر آنچه آن را با عنوان خوب یا بد، ضروری یا غیرضروری، مناسب یا غیرمناسب می‌نامیدند، می‌باشد (فولادی، ۱۳۸۸: ۳۴). ارزش‌ها، در میان گروه‌های اجتماعی دارای باورهای ریشه‌اند تا در زمانی که سؤال درباره خوبی‌ها و بدی‌ها می‌شود به آن رجوع می‌کنند (کوئن، ۱۳۷۵: ۷۳) و غیره.

۲-۲. نسل

عده‌ای از صاحب‌نظران نسل‌ها را به مقاطع زمانی ده ساله تقسیم کرده‌اند و از مفهوم دهه نسلی استفاده می‌کنند. تقریباً در هر ده سال، افراد از ارزش‌ها، فرهنگ‌ها، علایق هنری، دیدگاه‌ها و پنداشته‌های سیاسی و قهرمان‌های اجتماعی خود تعریفی نو بیان می‌کنند (بالس، ۱۳۸۰: ۷). هر نسلی به دلیل شرایط تاریخی و زیست بومی‌ای که در آن زندگی می‌کند دارای روحیه‌ها و

مطالبه‌های خاص خود است؛ از این رو برای تفاوت‌های نسلی و انقطاع بین آن‌ها پارامترهای خرد، میانه و کلان ذکر شده است. در سطح خرد تغییرها به ویژگی‌های شخصیتی افراد به لحاظ سنت‌گرایی، نوگرایی، جمع‌گرایی، فردگرایی، خاص‌گرایی، عام‌گرایی، عقل‌گرایی، قدر-گرایی و غیره مربوط می‌شود؛ در سطح میانه تغییر و تحولات از برهه فرآیندهای اجتماعی مانند تعلیم و تربیت، جامعه‌پذیری، ستیز و رقابت، مشارکت، قشربندی اجتماعی و غیره شکل می‌گیرد و در نهایت در سطح کلان تغییرات ساختاری در حوزه‌های آموزشی، جمعیتی، شهری شدن جامعه، نظام ارتباطات، تحول در نظام‌های قدرت و گفتمان، تغییر در نظام اشتغال و غیره محقق می‌شود که این‌ها همه باعث به وجود آمدن نوعی تحول کیفی در نسل‌های جدید نسبت به نسل‌های قبلی می‌باشد (ارمکی، ۱۳۸۶: ۳۷).

۲-۳. شکاف نسلی

مفهوم شکاف نسلی به اختلافات مهم میان دو نسل والدین و فرزندان و همچنین شکاف در هنجارها، تجارب و ارزش‌های مورد قبول این دو نسل اشاره دارد. به هر میزان که این شکاف بین دو نسل گسترده و عمیق باشد، امکان درک و فهم نسل‌ها از یکدیگر سخت‌تر و بیگانه‌تر خواهد شد؛ چراکه افراد با دو فرهنگ مختلف توان فهم معنا و مفهوم رفتار و اعمال و افکار یکدیگر را نخواهند داشت (علیخانی، ۱۳۸۲: ۱۱۱). مفهوم شکاف نسلی به چگونگی تلاوم فرهنگ یک جامعه از نسلی به نسل دیگر مربوط می‌شود. اگر در فرایند اجتماعی کردن کودکان، نوجوانان و جوانان، فرهنگ یک جامعه تا حد مطلوبی از نسلی به نسل دیگر منتقل شود و بازتولید فرهنگی به نحو احسن انجام پذیرد، میزان اشتراک فرهنگی بین دو نسل بسیار بالا می‌رود و اختلاف فاحشی بین دو نسل به وجود نمی‌آید. در مقابل اگر فرایند جامعه‌پذیری کردن بنا به علل داخلی و خارجی دچار مشکل شود و به طور ناقص انجام پذیرد و فرهنگ جامعه در حد مطلوبی به نسل بعد منتقل نشود، تلاوم فرهنگی و ارزشی دچار مشکل می‌شود و بین نسل جدید و قدیم، فاصله و شکاف می‌افتد (عیوضی، ۱۳۹۴: ۹۲).

۲-۴. ارزش‌های انقلاب اسلامی

ارزش‌های انقلاب اسلامی همچون سایر ارزش‌ها همواره در معرض تحول زمانی و نسلی قرار دارند و نمی‌توان انتظار ثبات و عدم تغییر ارزش‌ها را داشت. مفهوم ارزش‌های انقلاب اسلامی در اندیشه امام خمینی (ره) را می‌توان در مجموعه نوشته‌ها و بیانات ایشان جستجو کرد. با عنایت به بیانات امام خمینی (ره)، زمامداران و مردم متقابلاً در مقابل هم و در مقابل خدا دارای «حق و تکلیف» هستند (خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۵: ۷۸؛ ج ۱: ۲۵۶؛ ج ۲۱: ۶۷؛ ج ۸: ۱۷۳؛ ج ۳: ۴۱۴ و ۵۲۳؛ ج ۲۱: ۲۸۵؛ ج ۳: ۳۴۸؛ ج ۴: ۲۷۸؛ ج ۷: ۴۲۷؛ ج ۴: ۱۹۱-۱۸۸؛ ج ۲: ۵۴؛ ج ۹: ۲۸۵؛ ج ۱۵: ۱۴۶؛ ج ۱۱: ۸۴ و ۱۳۹۲: ۴۲۴)، و از جمله مفاهیم اندیشه امام می‌توان به «ملازمت بین دین و سیاست» (همان، ج ۵: ۱۰۸؛ ج ۱۷: ۱۳۸؛ ج ۱۳: ۱۵۴ و ۲۱۸؛ ج ۴: ۱۶۷؛ ج ۲۱: ۱۷۰؛ ج ۳: ۲۲۷؛ ج ۱: ۲۷۰؛ ج ۳: ۳۳۸ و ۱۳۹۲، ج ۱: ۲۳۴؛ ج ۵: ۱۰۷)؛ «ولایت فقیه» (همو، ۱۳۸۱: ۵۱ و ۱۳۸۹، ج ۱۰: ۴۰۷ و ۳۱۰؛ ۵۲۶-۵۲۵؛ ج ۲۰: ۴۵۹)؛ «عزت خواهی و استکبارستیزی» (همو، ۱۳۸۹، ج ۵: ۳۰۱ و ۲۱؛ ج ۲۱: ۹۰ و ۹۸؛ ج ۱: ۲۱ و ۲۲؛ ج ۱۲: ۱۴۸ و ۱۴۴؛ ج ۶: ۴۹۹؛ ج ۲۱: ۸۸؛ ج ۶: ۲۷۲؛ ج ۱۱: ۸۸ و ۱۷؛ ج ۷: ۱۷۶؛ ج ۲۰: ۱۲۰؛ ج ۱۹: ۱۰۲؛ ج ۱۶: ۳۹؛ ج ۱۱: ۲۶۵؛ ۱۳۶۸: ۳۴ و ۳۵)؛ «عدالت اجتماعی» (همان، ج ۵: ۱۳۳ و ۸۱؛ ج ۳: ۵۰۹؛ ج ۱۵: ۱۰۹؛ ج ۴: ۴؛ ج ۲: ۴۷۲؛ ج ۹: ۴۲۵؛ ج ۱۷: ۱۴۰؛ ج ۵: ۳۸۸؛ ج ۱۱: ۳۸۶؛ ج ۴: ۲۰۱؛ ج ۸: ۳۷؛ ج ۶: ۱۹۲؛ ۱۳۸۸: ۵۴)؛ «حمایت از مستضعفین و محرومان» (همان، ج ۲۱: ۸۷ و ۴۰۸؛ ج ۳: ۳۶؛ ج ۷: ۵۴؛ ج ۹: ۲۷۱؛ ج ۱۲: ۱۹۲؛ ج ۱۵: ۲۱۶؛ ج ۱۷: ۴۲؛ ج ۲۰: ۱۲۹؛ ج ۲۰: ۱۲۹؛ ج ۱۶: ۷۱؛ ج ۱۷: ۶۴-۶۳)؛ «ضرورت تشکیل حکومت اسلامی» (همو، ۱۳۸۱، ج ۵: ۴۴؛ ۱۳۸۹، ج ۵: ۲۱۴-۲۱۳؛ ج ۵: ۷۰)؛ «خدمتگزاری زمامداران به مردم، حمایت آن‌ها و

تعلق سیاست به همه آحاد جامعه» (همو، ۱۳۸۹، ج ۱۸: ۳۶۷-۳۶۸، ج ۵: ۴۱۰؛ ج ۱۹: ۱۵۹؛ ج ۱۶: ۲۰۳؛ ج ۱۰: ۴۶۵)؛ «مشارکت مردم» (همان، ج ۳: ۴۶۴؛ ج ۳: ۴۸۸؛ ج ۶: ۳۶۱؛ ج ۱۵: ۳۸؛ ج ۱: ۱۷۹؛ ج ۱۱: ۱۷۹؛ ج ۱۵: ۳۳۰)؛ «آزادی» (همان، ج ۳: ۱۶۹؛ ج ۴: ۱۶۶؛ ج ۱: ۶۸؛ ج ۳: ۵۱۰ و ۴۰۶-۴۰۷؛ ج ۴: ۳۶۳-۳۶۴؛ ج ۱۱: ۴۹۴-۴۹۵؛ ج ۱۱: ۱۳۱؛ ج ۳: ۳۷۱؛ ج ۴: ۳؛ ج ۱۰: ۸۲؛ ج ۲۱: ۴۳۶؛ ج ۱۲: ۵۰۵؛ ج ۹: ۴۶۴؛ ج ۱۰: ۱۸۸؛ ج ۱۱: ۲۱۹؛ ج ۱۰: ۳۲۳؛ ج ۱۲: ۳۲۴؛ ج ۲۱: ۴۳۶-۴۳۵؛ ج ۱۲: ۲۱۰؛ ج ۵: ۲۴۳ و ۴۴۶؛ ج ۶: ۴۶۸؛ ج ۱۸: ۴۱۳؛ ج ۳: ۹۰؛ ج ۲: ۵۵)؛ «وحدت» (همان، ج ۸: ۶۵؛ ج ۹: ۱۳۱؛ ج ۱۴: ۱۹۳؛ ج ۱۶: ۵۴؛ ج ۱۱: ۵۰؛ ج ۲۰: ۸۴؛ ج ۱۶: ۹۴؛ ج ۹: ۱۵؛ ج ۴: ۹۱؛ ج ۱۳۹۲، ج ۲: ۳۲۷؛ ج ۶: ۱۲۶-۱۲۵)؛ «استقلال کشور» (همان، ج ۲۱: ۲۹؛ ج ۵: ۲۶۴؛ ج ۱: ۸۲۸-۲۸۷؛ ج ۱۵: ۵۹؛ ج ۸: ۱۵۰؛ ج ۹: ۲۵؛ ج ۱۹: ۴۱۳؛ ج ۲۱: ۴۲۷؛ ج ۸: ۱۱۴؛ ج ۲۰: ۳۱۹؛ ج ۴: ۳۶۴؛ ج ۱۷: ۳۵؛ ج ۱۰: ۷۹؛ ج ۴: ۱۶۰ و ۲۴۳) و غیره.

در بیانات امام خمینی (ره) همیشه جلوه‌های «فساد اقتصادی»، «تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی»، «گرایش مسئولان نظام به سمت مسائل دنیوی» و «خیانت در بیت‌المال» مطرود بود (همو، ج ۴: ۴۰؛ ج ۱: ۲۹۷؛ ج ۲: ۴۰۳ و ۲۰۷؛ ج ۱۳۸۹؛ ج ۷: ۲۵۹-۱۶۰، ج ۱۸: ۴۴؛ ج ۱۹: ۳۱۷). ایشان پیوسته در بُعد اقتصادی به «توزیع عادلانه فرصت‌ها» و «جلوگیری از رانت‌خواری» و «فراهم-ساختن امکانات زندگی برای مردم» تأکید داشتند (همو، ۱۳۸۵، ج ۲: ۴۵۷ و ۴۶۰؛ ج ۱۳۸۹؛ ج ۱۷: ۲۶۲؛ ج ۱۳۸۵، ج ۵: ۱۵۱؛ ج ۱۷: ۲۱۸؛ ج ۲۱: ۴۴۵؛ ج ۸: ۴۸؛ ج ۴: ۲۹۱-۲۹۲؛ ج ۱۳۹۲، ج ۱: ۴۸۶) و غیره.

مقوله فرهنگ نیز در کلام امام خمینی مورد توجه واقع شده و «سیاست‌گذاری فرهنگی را مبتنی بر اصول اسلام حقیقی و بر محوریت قرآن و عترت» بیان کرده است (همو، ۱۳۸۹، ج ۸: ۱۰۸؛ ج ۳: ۳۰۶؛ ج ۲۱: ۹۱؛ ج ۱۵: ۱۷۰؛ ج ۵: ۵۴؛ ج ۹: ۲۰۱؛ ج ۱۹: ۱۱۱؛ ج ۲۱: ۱۲۱ و ۴۱۵ و ۱۱: ۳۷۶؛ ج ۱۴: ۵۲۲ و ۳۰۷؛ ج ۱۳: ۳۶۳؛ ج ۱۸: ۲۱۶) و غیره.

ارزش‌های انقلاب اسلامی برای جوانان به ویژه نسل‌های جدید انقلاب، از این منظر که پاسخگوی پرسش‌های اساسی در بُعد تکالیف جامعه بوده، فراهم‌کننده پایه و پشتوانه فکری برای اندیشه‌ها و رفتارهای اجتماعی محسوب می‌شود (آذین و همکاران، ۱۳۹۲). ارزش‌های انقلاب اسلامی به‌زعم نویسندگان در پنج شاخه ارزش‌های دینی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی قابل تقسیم هستند.

۳. روش تحقیق

این پژوهش، تحقیقی توصیفی - پیمایشی و به لحاظ زمانی دارای طرح مقطعی است. واحد مشاهده و واحدهای تحلیل در این پژوهش «فرد» و «نسل» هستند. فن مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بوده که در آن از تکنیک‌های آماری همچون آزمون اعتبار و پایایی، آمارهای توصیفی و آزمون کروسکال والیس^۱ استفاده شده است. جامعه آماری در این پژوهش ساکنین شهر اردبیل و شامل سه نسل از جامعه با عنوان نسل اول (پیش‌والدین)، نسل دوم (والدین) و نسل سوم (فرزندان) هستند که به ترتیب سه گروه سنی ۵۰ سال به بالا، ۳۵ تا ۵۰ سال و ۱۵ تا ۲۵ سال را در برمی‌گیرد.

۴. اعتبار^۲ و پایایی^۳ تحقیق

۴-۱. آزمون اعتبار

برای به دست آوردن اعتبار ابعاد پژوهش از آزمون تک‌بُعدی بودن استفاده شده است. مقیاس تک‌بُعدی در واقع مقیاسی است که مفهوم بنیادی واحد و یکسانی از همه گویه‌های آن حاصل شود؛ از این رو هر گویه‌ای که غیر از این مقیاس را بیان کند، حذف می‌گردد. باید توجه داشت که پاسخ‌های ارائه شده به یک گویه، بازنمایی از الگوی پاسخ‌های ارائه شده به گویه‌های دیگر

^۱ Kruskal; Wallis

^۲ . Validity

^۳ . Reliability

است یا خیر؟ در صورتی که یک گویه با گویه دیگری همخوانی نداشت، می‌توان چنین در نظر گرفت که آن گویه چیز دیگری را می‌سنجد و از این‌رو بایستی آن گویه را از مقیاس حذف نمود (دواس، ۱۳۷۶: ۲۵۲ - ۲۵۱)؛ از این‌رو، باید ضریب همبستگی هر بُعد یا حیطه را با تک‌تک گویه‌های مربوط به آن محاسبه کرد و در صورتی که میزان همبستگی آن کمتر از مقدار ۰/۳۰ بود به این نتیجه می‌رسیم که از اعتبار لازم برخوردار نیست و باید حذف شود. نتایج آزمون اعتبار یا تک‌بُعدی بودن ابعاد مورد سنجش تحقیق در ذیل آمده است:

جدول شماره (۱): نتایج آزمون اعتبار یا تک‌بُعدی بودن بُعد ارزش دینی

همبستگی گویه با بُعد			گویه‌ها
پیش‌والدین	والدین	فرزندان	
۰/۹۰۸	۰/۹۴۳	۰/۳۴۰	۱. باید برای خشی‌سازی تبلیغات دشمنان علیه اسلام، حکومت اسلامی تشکیل داد
۰/۹۴۳	۰/۹۶۳	۰/۵۲۸	۲. شرکت در انتخابات برای مردم یک تکلیف دینی است
۰/۹۶۸	۰/۹۱۷	۰/۳۰۹	۳. دین و سیاست باید با هم پیوندی ناگسستگی داشته و هرگز از هم جدا نشوند
۰/۸۶۰	۰/۸۹۴	۰/۳۵۵	۴. ولایت‌فقیه نه تنها دیکتاتوری نیست بلکه می‌خواهد جلوی دیکتاتوری را بگیرد
۰/۹۵۷	۰/۹۷۶	۰/۴۲۴	۵. همه مسلمانان (اعم از شیعه و سنی) باید با هم وحدت داشته باشند
۰/۹۴۴	۰/۹۲۴	۰/۳۶۱	۶. هر جایی که مبارزه با ظلم و ستم هست ما هم بایستی آنجا باشیم
۰/۹۶۷	۰/۹۷۶	۰/۴۰۶	۷. باید برای دفاع از مسلمین سوریه، لبنان، فلسطین و غیره به آن‌ها کمک کنیم
۰/۸۴۰	۰/۷۸۲	۰/۳۵۱	۸. تا مستکبرین جهان منقرض نشوند جهان به

			صلح نمی‌رسد
۰/۹۵۹	۰/۹۶۸	۰/۳۶۴	۹. باید پشتیبان ولایت‌فقیه باشیم تا به کشور آسیبی نرسد
۰/۹۳۰	۰/۹۶۵	۰/۳۳۴	۱۰. هدف دشمنان این است که ما مسلمانان را از دین و ارزش‌های الهی‌مان دور کنند

در این جدول همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان همبستگی تمام گویه‌ها در بین فرزندان، والدین و پیش‌والدین در حد نصاب است و نیازی به حذف گویه‌ای نیست.

جدول شماره (۲): نتایج آزمون اعتبار یا تک‌بعدی بودن بعد ارزش سیاسی

همبستگی گویه با بعد			گویه‌ها
پیش‌والدین	والدین	فرزندان	
۰/۹۰۲	۰/۹۲۵	۰/۳۶۳	۱. تمام دولت‌های اسلامی می‌توانند با اتحاد با همدیگر بر مشکلات یکدیگر غلبه کنند
۰/۹۵۱	۰/۸۵۶	۰/۳۰۲	۲. تکلیف مردم کشور برای حفظ جمهوری اسلامی بایستی یک واجب ضروری باشد
۰/۹۹۰	۰/۹۷۷	۰/۳۰۲	۳. ولی‌فقیه بایستی تمام اختیارات حضرت رسول(ص) را داشته باشد
۰/۸۸۵	۰/۹۳۳	۰/۳۳۹	۴. زمامداران باید به آرای عمومی مردم در همه‌جا احترام بگذارند
۰/۹۶۶	۰/۹۲۳	۰/۳۱۷	۵. آزادی باید در حدود ضوابط و قوانین اسلامی باشد
۰/۹۰۲	۰/۹۲۸	۰/۳۸۴	۶. اسرائیل باید از بین برود
۰/۹۵۷	۰/۹۲۹	۰/۴۹۷	۷. نبایستی اجازه کوچک‌ترین دخالت را به سایر کشورها بدهیم
۰/۸۸۴	۰/۹۳۳	۰/۳۸۴	۸. همه مردم باید در مسائل سیاسی و اجتماعی اظهار نظر کنند

۰/۹۱۵	۰/۹۶۳	۰/۴۰۲	۹. باید به همه گروه‌ها، صرف‌نظر از اعتقاداتشان اجازه شرکت در انتخابات داده شود
۰/۹۱۲	۰/۹۶۲	۰/۳۷۳	۱۰. همواره باید به دنبال عملی کردن شعار «نه شرقی، نه غربی» باشیم

مطابق اطلاعات این جدول نیز، میزان همبستگی هیچ‌کدام از گویه‌های با بُعد مورد نظر زیر ۰/۳۰ نیست از این‌رو هیچ گویه‌ای از آن حذف نشد.

جدول شماره (۳): نتایج آزمون اعتبار یا تک‌بُعدی بودن بُعد ارزش اجتماعی

همبستگی گویه با بُعد			گویه‌ها
پیش‌والدین	والدین	فرزندان	
۰/۸۶۶	۰/۸۵۷	۰/۴۲۶	آزادی اندیشه یک اصل مهم برای انسان است
۰/۸۱۸	۰/۹۱۳	۰/۳۲۷	باید فرصت‌های (آموزشی، اقتصادی و غیره) یکسانی برای همه افراد جامعه فراهم شود
۰/۹۴۱	۰/۹۲۹	۰/۴۴۳	۳. بایستی تمام مسلمانان به هر قیمتی که شده از ایجاد اختلاف جلوگیری نمایند
۰/۸۲۶	۰/۹۱۳	۰/۳۴۱	۴. هر شخص علاوه بر اصلاح خود، بایستی دیگران را نیز اصلاح کند
۰/۸۹۴	۰/۹۷۹	۰/۳۵۹	۵. در انقلاب اسلامی پایه‌های عدالت اجتماعی در جامعه بنا شکل گرفت
۰/۸۰۴	۰/۸۸۵	۰/۵۲۰	۶. زمامداران باید به آرای عمومی مردم در همه‌جا احترام بگذارند
۰/۹۵۹	۰/۹۶۴	۰/۴۵۷	۷. وحدت نداشتن مسلمانان می‌تواند به تسلط دشمنان بر آنها منجر گردد
۰/۹۰۲	۰/۹۵۹	۰/۳۶۶	۸. زنان در انتخاب پوشش خود بایستی آزاد باشند
۰/۶۹۶	۰/۸۷۰	۰/۴۶۸	۹. اگر قدرت داشته باشیم، باید تمامی مستکبرین

			را از بین ببریم
۰/۹۱۱	۰/۹۵۲	۰/۳۸۸	۱۰. اگر همراهی توده‌های محروم و فقیر نباشد، حکومت اسلامی هرگز نمی‌تواند برقرار گردد

در این جدول همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان همبستگی تمام گویه‌ها در بین فرزندان، والدین و پیش‌والدین در حدنصاب است و نیازی به حذف گویه‌ای نیست.

جدول شماره (۴): نتایج آزمون اعتبار یا تک‌بعدی بودن بعد ارزش اقتصادی

همبستگی گویه با بعد			گویه‌ها
پیش‌والدین	والدین	فرزندان	
۰/۹۲۳	۰/۹۵۶	۰/۳۹۳	۱. تا حد امکان بایستی خود، تولیدکننده مایحتاجمان باشیم و از خرید کردن آن‌ها از کشورهای خارجی جلوگیری نماییم
۰/۹۴۱	۰/۹۶۵	۰/۳۱۴	۲. باید در همه زمینه‌ها مستقل شویم و وابسته به دیگران نباشیم
۰/۹۲۹	۰/۹۶۴	۰/۴۶۷	۳. در انقلاب اسلامی تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریب‌گران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، به شدت ممنوع است
۰/۹۱۱	۰/۹۵۲	۰/۴۳۲	۴. پایه انقلاب اسلامی ایران پذیرفتن استعمار و استثمار است
۰/۹۰۷	۰/۹۴۰	۰/۳۲۶	۵. انقلاب اسلامی در مسیر ریشه‌کن کردن فقر و اختلاف طبقاتی در جامعه است
۰/۸۱۹	۰/۹۳۳	۰/۳۳۵	۶. این انقلاب در کنار آزادی اقتصادی و مالکیت خصوصی که به همه افراد جامعه اعطا کرده، نظارت و کنترل دقیق دستگاه حاکمیت را هم بر

			همه این‌ها لازم دانسته است
۰/۹۲۶	۰/۹۱۷	۰/۳۹۳	۷. حق برخورداری برابر از ثروت‌های عمومی و امکانات اولیه عمومی برای هریک از افراد جامعه وجود دارد.
۰/۹۴۰	۰/۹۴۷	۰/۴۷۲	۸. رشد اقتصادی کشور، مایه اقتدار یک کشور است و با رشد تولید، یک کشور در دنیا اقتدار حقیقی و آبروی بین‌المللی پیدا می‌کند
۰/۹۸۵	۰/۹۸۴	۰/۳۵۶	۹. در انقلاب اسلامی قطع وابستگی و استقلال اقتصادی و تلاش به‌منظور رسیدن به خودکفایی مبنای اقتصاد کشور است
۰/۸۳۰	۰/۸۰۲	۰/۳۲۵	۱۰. نسبت فساد در میان کارگزاران انقلاب اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و به‌خصوص با رژیم طاغوت که سرتاپا فساد و فسادپرور بود، بسی کمتر است

در این جدول همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان همبستگی هیچ‌کدام از گویه‌ها با بُعد مورد نظر زیر ۰/۳۰ نیست و بنابراین هیچ گویه‌ای حذف نگردید.

جدول شماره (۵): نتایج آزمون اعتبار یا تک‌بعدی بودن بُعد ارزش فرهنگی

همبستگی گویه با بُعد			گویه‌ها
پیش‌والدین	والدین	فرزندان	
۰/۸۱۳	۰/۹۱۲	۰/۳۷۷	۱. حجاب از ارزش‌ها و ارکان دین و جامعه ما است
۰/۹۷۲	۰/۹۷۸	۰/۵۷۲	۲. مطبوعات باید بتوانند انتقاد به دولت را منتشر سازند
۰/۹۱۳	۰/۹۷۷	۰/۳۴۶	۳. باید از آزادی به شکل غربی آن جلوگیری نماییم
۰/۸۷۳	۰/۹۶۶	۰/۴۷۹	۴. سبک زندگی مردم بعد از انقلاب اسلامی سبک

			اسلامی- ایرانی است
۰/۹۱۹	۰/۹۷۷	۰/۲۸۱	۵. تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی از آسیب‌ها و موانع مهم در پیشرفت انقلاب است
۰/۹۶۰	۰/۹۸۴	۰/۳۲۹	۶. همه انواع آزادی در جامعه اسلامی باید به‌وسیله قدرت حاکم اسلامی در جامعه کنترل و هدایت و نظارت بشود.
۰/۸۸۴	۰/۹۶۶	۰/۳۷۳	۷. اگر ما بتوانیم در صحنه فکر و فرهنگ کار شایسته‌ای انجام دهیم، همه تهدیدهای مادی دنیا خنثی خواهد شد
۰/۹۵۶	۰/۹۷۸	۰/۳۴۰	۸. طرح گفتگوی تمدن‌ها، نشانه حضور ایران در سطح جهانی و پاسخی به جنگ تمدن‌ها است که صهیونیست‌ها آن را در آمریکا مطرح کردند
۰/۹۸۱	۰/۹۸۴	۰/۴۶۸	۹. تمام اجزایی که قصد قیام مسلحانه ندارند، بایستی آزاد باشند که حرفشان را بزنند و یا نشریه‌شان را منتشر کنند

در این جدول همان‌طور که مشاهده می‌شود مانند سایر جداول پیشین میزان همبستگی تمام گویه‌ها در بین فرزندان، والدین و پیش‌والدین در حدنصاب است و نیازی به حذف گویه‌ای نیست.

۴-۲. آزمون پایایی

پایایی در واقع به این مفهوم اشاره دارد که ابزار سنجش در شرایط و موقعیت همسان تا چه میزان نتایج یکسانی را به دست می‌دهد. برای احتساب شاخص پایایی کل مقیاس پژوهش، آماره‌ای به نام آلفا وجود دارد که دامنه ضریب آن از صفر تا یک است. به هر میزان که آلفا بیشتر باشد، پایایی مقیاس مورد سنجش بیشتر خواهد بود. باید گفت که میزان اندازه آلفا به پایایی تک‌تک گویه‌ها بستگی داشته و برای بیشتر شدن مقدار آلفا و درنهایت افزایش پایایی مقیاس بهتر است همه گویه‌های ناپایا از مقیاس پژوهش حذف شوند و در این صورت می‌توان

با حذف هر گویه ناپایا مقدار آلفا مشخص می‌شود (دواس، ۱۳۷۶: ۲۵۳-۲۵۲).

جدول شماره (۶): پایایی ابعاد مورد سنجش

ابعاد مفهومی (ارزش‌ها)	تعداد گویه	آلفای کرونباخ		
		فرزندان	والدین	نسل ماقبل والدین
دینی	۱۰	۰/۷۱۴۱	۰/۹۸۲۶	۰/۹۸۳۲
سیاسی	۱۰	۰/۷۶۳۵	۰/۹۷۴۹	۰/۹۸۵۲
اجتماعی	۱۰	۰/۸۹۳۴	۰/۹۷۳۱	۰/۹۶۳۹
اقتصادی	۱۰	۰/۷۸۷۹	۰/۹۸۵۲	۰/۹۸۲۱
فرهنگی	۱۰	۰/۷۵۷۲	۰/۹۹۱۷	۰/۹۷۷۸

نتایج آزمون پایایی در قالب آماره آلفای کرونباخ^۱ نشان داد که در مقیاس سنجش همه گویه‌ها در هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش‌والدین پایایی مناسبی را نشان می‌دهد، هرچند این پایایی در نسل فرزندان کمی پایین‌تر از حد مطلوب نشان می‌دهد ولی باین حال محقق هیچ گویه‌ای را از پرسشنامه نسل فرزندان حذف نکرد تا یکسانی پاسخدهی به گویه‌ها در هر سه نسل حفظ گردد.

۵. توصیف سنجش‌های تحقیق

برای ارزیابی ارزش‌های انقلاب اسلامی ایران باید خاطر نشان کرد که این مفهوم متشکل از پنج حیطه یا بُعد (دینی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی) تجزیه و تحلیل و برای هر بُعد، ۱۰ گویه مشخص شده که در مجموع شامل ۵۰ گویه است. سنجش‌های این پژوهش متشکل از ۵۰ گویه در طیف لیکرت (کاملاً موافق، موافق، بی‌نظر، مخالف، کاملاً مخالف) مورد ارزیابی

۱. Cronbach's alpha

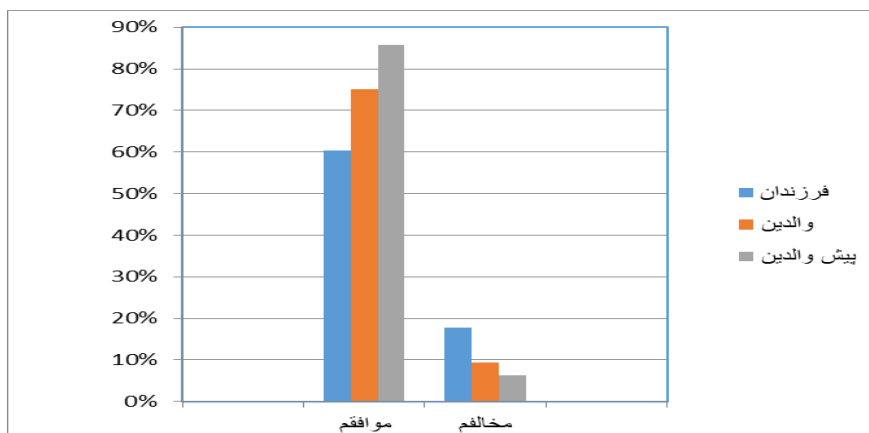
قرار گرفته که در اینجا با صرف نظر از طیف بی نظر و یکی شمردن طیف‌های کاملاً موافق و موافق در طیف موافق و طیف‌های کاملاً مخالف و مخالف در طیف مخالف به توصیف گویه‌های هر مقیاس از سنجه‌های ارزش‌های انقلاب اسلامی ایران می‌پردازیم.

جدول شماره (۷): توزیع تلخیص شده فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های دینی

پیش‌والدین		والدین		فرزندان		گویه‌ها
مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	
۴	۹۲	۵	۸۲	۱۶	۶۶	۱. باید برای خشتی‌سازی تبلیغات دشمنان علیه اسلام، حکومت اسلامی تشکیل داد
۴	۸۹	۴	۸۴	۲۴	۵۹	۲. شرکت در انتخابات برای مردم یک تکلیف دینی است
۱۰	۷۶	۱۱	۶۷	۲۵	۴۸	۳. دین و سیاست باید با هم پیوندی ناگسستنی داشته باشند و هرگز از هم جدا نشوند
۴	۸۶	۵	۷۶	۱۷	۵۲	۴. ولایت‌فقیه نه تنها دیکتاتوری نیست، بلکه می‌خواهد جلوی دیکتاتوری را بگیرد
۰	۹۸	۱	۹۵	۲	۹۰	۵. همه مسلمانان (اعم از شیعه و سنی) باید با هم وحدت داشته باشند
۱۰	۸۵	۱۰	۶۸	۱۲	۵۹	۶. هر جایی که مبارزه با ظلم و ستم هست، ما هم بایستی آنجا باشیم
۱۴	۷۶	۲۲	۶۴	۳۵	۴۷	۷. باید برای دفاع از مسلمین سوریه، لبنان، فلسطین و غیره به آن‌ها کمک کنیم
۷	۸۵	۱۵	۶۸	۱۴	۶۶	۸. تا مستکبرین جهان منقرض

						نشوند، جهان به صلح نمی‌رسد
۴	۸۵	۱۱	۷۶	۱۷	۶۲	۹. باید پشتیبان ولایت فقیه باشیم تا به کشور آسیبی نرسد
۶	۸۵	۱۰	۷۰	۱۵	۵۵	۱۰. هدف دشمنان این است که ما مسلمانان را از دین و ارزش‌های الهی مان دور کنند

با عنایت به جدول شماره (۷) اطلاعات این جدول نشان می‌دهد که در بین هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش‌والدین بیشترین فراوانی نظر موافق و بیشترین تعلق مربوط به گویه «همه مسلمانان (اعم از شیعه و سنی) باید با هم وحدت داشته باشند» به ترتیب ۹۰٪، ۹۵٪ و ۹۸٪ و بیشترین فراوانی نظر مخالف و کمترین تعلق مربوط به گویه «باید برای دفاع از مسلمین سوریه، لبنان، فلسطین و غیره به آنها کمک کنیم» به ترتیب با ۳۵٪، ۲۲٪ و ۱۴٪ است. نمودار شماره (۱): توزیع تلخیص شده درصد فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های دینی

موافقم: فرزندان ۶۰.۴٪، والدین ۷۵٪، پیش‌والدین ۸۵.۷٪

مخالفم: فرزندان ۱۷.۷٪، والدین ۹.۴٪، پیش‌والدین ۳.۳٪

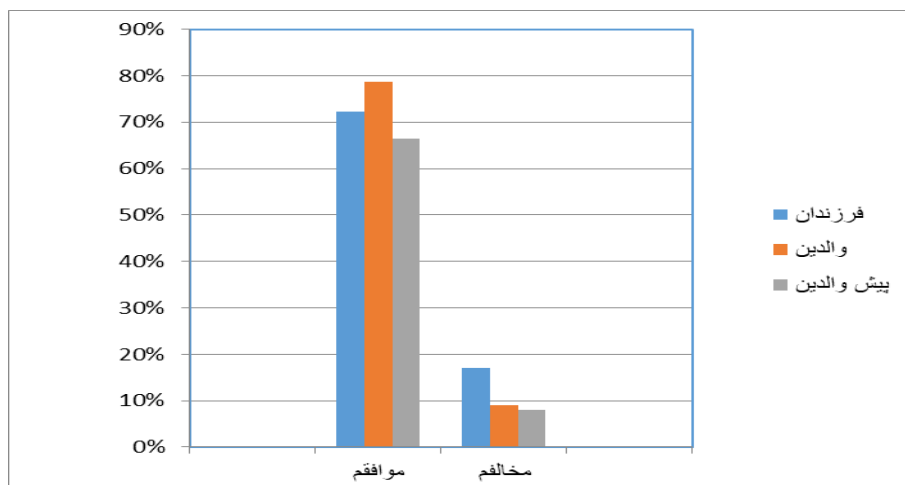
با توجه به نمودار شماره (۱) بیشترین درصد موافقت در میان سه نسل پاسخگو به گویه‌های بُعد دینی مربوط به

نسل اول با ۸۵٪/۷ و بیشترین درصد مخالفت در پاسخگویی نیز مربوط به نسل سوم انقلاب با ۱۷٪/۷ است.

جدول شماره (۸): توزیع تلخیص شده فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های سیاسی

پیش‌والدین		والدین		فرزندان		گویه‌ها
مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	
۶	۸۶	۱۵	۸۴	۱۹	۷۸	۱. تمام دولت‌های اسلامی می‌توانند با اتحاد با همدیگر بر مشکلات یکدیگر غلبه کنند
۸	۸۲	۱۲	۷۲	۳۰	۶۱	۲. تکلیف مردم کشور برای حفظ جمهوری اسلامی بایستی یک واجب ضروری باشد
۳۳	۵۱	۳۳	۵۱	۴۳	۴۲	۳. ولی فقیه بایستی تمام اختیارات حضرت رسول(ص) را داشته باشد
۳	۹۲	۰	۹۸	۰	۹۰	۴. زمامداران باید به آرای عمومی مردم در همه‌جا احترام بگذارند
۰	۱۰۰	۱	۸۶	۱۷	۷۸	۵. آزادی باید در حدود ضوابط و قوانین اسلامی باشد
۸	۷۶	۸	۷۳	۲۴	۵۷	۶. اسرائیل باید از بین برود
۰	۱۰۰	۱	۸۴	۷	۸۳	۷. نایب‌بستی اجازه کوچک‌ترین دخالت را به سایر کشورها بدهیم
۶	۹۴	۳	۹۴	۱	۹۵	۸. همه مردم باید در مسائل سیاسی و اجتماعی اظهار نظر کنند
۱۴	۷۲	۱۰	۷۵	۸	۸۴	۹. باید به همه گروه‌ها، صرف‌نظر از اعتقاداتشان اجازه شرکت در انتخابات داده شود
۲	۸۸	۷	۷۰	۲۱	۵۵	۱۰. همواره باید به دنبال عملی کردن شعار «نه شرقی، نه غربی» باشیم

اطلاعات مستتج از جدول شماره (۸) بیانگر این است که در بین فرزندان و والدین بیشترین فراوانی نظر موافق و بیشترین تعلق مربوط به گویه «همه مردم باید در مسائل سیاسی و اجتماعی اظهار نظر کنند» به ترتیب ۹۵٪ و ۹۸٪ و بیشترین فراوانی نظر مخالف و کمترین تعلق مربوط به گویه‌های «ولی فقیه بایستی تمام اختیارات حضرت رسول (ص) را داشته باشد» با ۴۳٪ و ۳۳٪ است. افزون بر این جدول نشان می‌دهد که در بین پیش‌والدین نیز بیشترین میزان فراوانی در طیف موافق و بیشترین تعلق مربوط به گویه «آزادی باید در حدود ضوابط و قوانین اسلامی باشد»، «نبایستی اجازه کوچک‌ترین دخالت را به سایر کشورها بدهیم» با ۱۰۰٪ و بیشترین میزان فراوانی در طیف مخالف و کمترین تعلق مربوط به گویه «ولی فقیه بایستی تمام اختیارات حضرت رسول (ص) را داشته باشد» با ۳۳٪ است. نمودار شماره (۲): توزیع تلخیص شده درصد فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های سیاسی

موافقم: فرزندان ۷۲٪، والدین ۷۸٪، پیش‌والدین ۶۶٪

مخالفم: فرزندان ۱۷٪، والدین ۹٪، پیش‌والدین ۸٪

با توجه به نمودار شماره (۲) بیشترین درصد موافقت در میان سه نسل پاسخگو به گویه‌های بُعد سیاسی مربوط به نسل دوم با ۷۸٪ و بیشترین درصد مخالفت در پاسخگویی نیز مربوط

به نسل سوم انقلاب با ۱۷٪ است.

جدول شماره (۹): توزیع تلخیص شده فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های اجتماعی

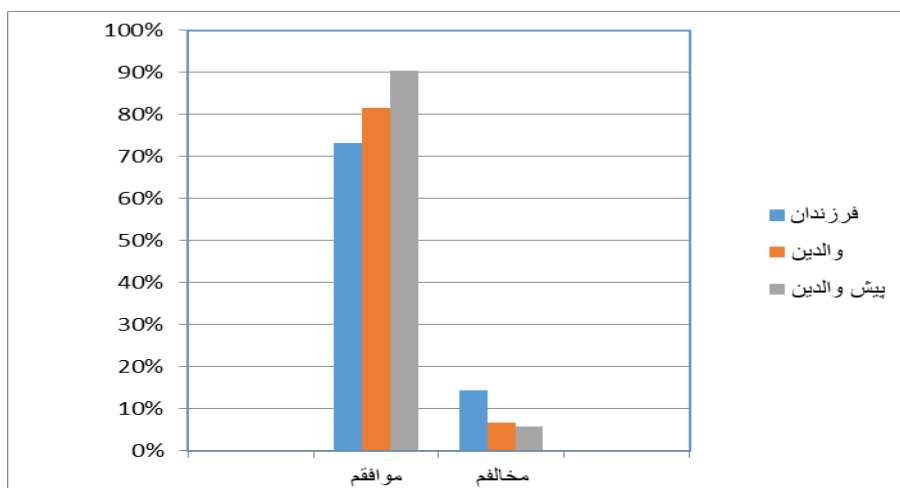
گویه‌ها		فرزندان		والدین		پیش‌والدین	
مؤید	مخالف	مؤید	مخالف	مؤید	مخالف	مؤید	مخالف
۸۹	۶	۸۶	۰	۱۰۰	۰	۱. آزادی اندیشه یک اصل مهم برای انسان است	
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	۲. باید فرصت‌های (آموزشی، اقتصادی و غیره) یکسانی برای همه افراد جامعه فراهم شود	
۷۲	۸	۸۵	۴	۱۰۰	۰	۳. بایستی تمام مسلمانان به هر قیمتی که شده از ایجاد اختلاف جلوگیری نمایند	
۵۸	۴۸	۸۵	۴	۸۴	۱۰	۴. هر شخص علاوه بر اصلاح خود، بایستی دیگران را نیز اصلاح کند	
۴۲	۲۹	۷۱	۱۶	۷۹	۱۲	۵. در انقلاب اسلامی پایه‌های عدالت اجتماعی در جامعه بنا شکل گرفت	
۹۰	۰	۹۸	۰	۹۲	۳	۶. زمامداران باید به آرای عمومی مردم در همه‌جا احترام بگذارند	

۷۷	۴	۸۱	۶	۹۸	۲	۷. وحدت نداشتن مسلمانان می‌تواند به تسلط دشمنان بر آن‌ها منجر گردد
۸۲	۱۵	۶۷	۱۴	۷۶	۲۴	۸. زنان در انتخاب پوشش خود بایستی آزاد باشند
۶۷	۲۶	۷۱	۲۰	۹۰	۶	۹. اگر قدرت داشته باشیم، باید تمامی مستکبرین را از بین ببریم
۵۶	۸	۷۲	۴	۸۶	۰	۱۰. اگر همراهی توده‌های محروم و فقیر نباشد، حکومت اسلامی هرگز نمی‌تواند برقرار گردد

با توجه به جدول شماره (۹) در میان هر دو نسل فرزندان و والدین بیشترین فراوانی نظر موافق و بیشترین تعلق مربوط به گویه «باید فرصت‌های (آموزشی، اقتصادی و غیره) یکسانی برای همه افراد جامعه فراهم شود» به ترتیب ۱۰۰٪ برای هر دو نسل و بیشترین فراوانی نظر مخالف و کمترین تعلق در فرزندان مربوط به گویه «هر شخص علاوه بر اصلاح خود، بایستی دیگران را نیز اصلاح کند» با ۴۸٪ و در والدین به‌تنهایی، مربوط به گویه «اگر قدرت داشته باشیم، باید تمامی مستکبرین را از بین ببریم» است.

اطلاعات این جدول همچنین بیانگر این است که در میان پیش‌والدین نیز بیشترین میزان فراوانی و تعلق در طیف موافق مربوط به گویه «آزادی اندیشه یک اصل مهم برای انسان است»، «باید فرصت‌های (آموزشی، اقتصادی و غیره) یکسانی برای همه افراد جامعه فراهم شود»، «بایستی تمام مسلمانان به هر قیمتی که شده از ایجاد اختلاف جلوگیری نمایند» با ۱۰۰٪ و بیشترین میزان فراوانی در طیف مخالف و کمترین تعلق مربوط به گویه «زنان در انتخاب پوشش خود بایستی آزاد باشند» با ۲۴٪ است.

نمودار شماره (۳): توزیع تلخیص شده فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های اجتماعی

موافقم: فرزندان ۷۳٪، والدین ۸۱٪، پیش‌والدین ۹۰٪

مخالفم: فرزندان ۱۴٪، والدین ۶٪، پیش‌والدین ۵٪

با توجه به نمودار شماره (۳) بیشترین درصد موافقت و تعلق در میان سه نسل پاسخگو به گویه‌های بُعد اجتماعی مربوط به نسل اول با ۹۰٪ و بیشترین درصد مخالفت و کمترین تعلق در پاسخگویی نیز مربوط به نسل سوم انقلاب با ۱۴٪ است.

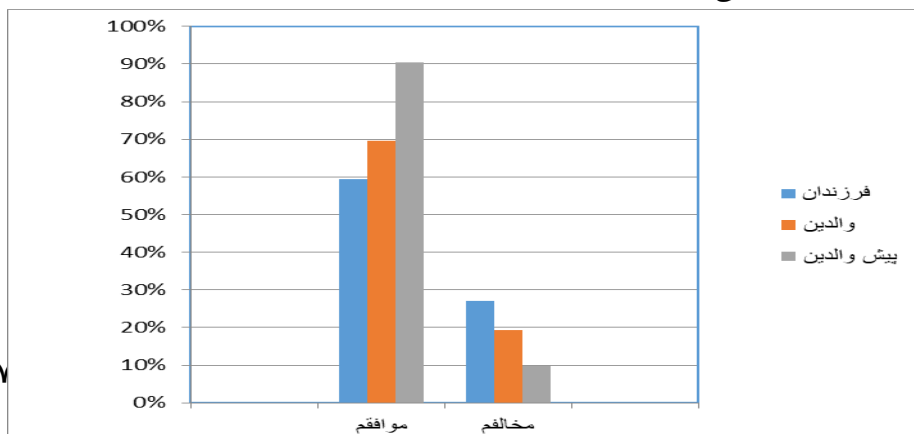
جدول شماره (۱۰): توزیع تلخیص شده فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های اقتصادی

پیش‌والدین		والدین		فرزندان		گویه‌ها
ب	ب	ب	ب	ب	ب	
ب	ب	ب	ب	ب	ب	

۰	۹۶	۱۰	۸۴	۲۶	۶۲	۱. تا حد امکان بایستی خود تولیدکننده مایحتاجمان باشیم و از خرید کردن آن‌ها از کشورهای خارجی جلوگیری نماییم
۰	۱۰۰	۱۱	۸۰	۷	۷۷	۲. باید در همه زمینه‌ها مستقل شویم و وابسته به دیگران نباشیم
۱۹	۷۱	۲۸	۵۵	۵۰	۴۲	۳. در انقلاب اسلامی تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، به شدت ممنوع است
۰	۹۲	۷	۷۸	۷	۷۹	۴. پایه انقلاب اسلامی ایران نپذیرفتن استعمار و استثمار است
۱۶	۶۷	۲۶	۵۷	۴۲	۴۱	۵. انقلاب اسلامی در مسیر ریشه کردن فقر و اختلاف طبقاتی در جامعه است
۲۰	۶۸	۲۷	۵۷	۳۴	۴۵	۶. این انقلاب در کنار آزادی اقتصادی و مالکیت خصوصی که به همه افراد جامعه اعطا کرده، نظارت و کنترل دقیق دستگاه حاکمیت را هم بر همه این‌ها لازم دانسته است
۲۲	۶۶	۳۲	۶۶	۲۹	۵۱	۷. حق برخورداری برابر از ثروت‌های عمومی و امکانات اولیه عمومی برای هریک از افراد جامعه وجود دارد.
۰	۱۰۰	۵	۹۰	۶	۸۸	۸. رشد اقتصادی کشور، مایه اقتدار یک کشور است و با رشد تولید، یک کشور در دنیا اقتدار حقیقی و آبروی بین‌المللی پیدا می‌کند
۰	۹۸	۱۵	۷۶	۱۶	۷۴	۹. در انقلاب اسلامی قطع وابستگی و استقلال اقتصادی و تلاش به‌منظور رسیدن به خودکفایی مبنای اقتصاد کشور است
۲۰	۷۰	۳۲	۵۳	۵۳	۳۶	۱۰. نسبت فساد در میان کارگزاران انقلاب اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و به‌خصوص با رژیم طاغوت که سرتاپا فساد و فسادپرور بود، بسی کمتر است

جدول شماره (۱۰) بیان می‌کند که در میان فرزندان و والدین بیشترین فراوانی نظر موافق مربوط به گویه «رشد اقتصادی کشور، مایه اقتدار یک کشور است و با رشد تولید، یک کشور در دنیا اقتدار حقیقی و آبروی بین‌المللی پیدا می‌کند» به ترتیب ۸۸٪ و ۹۰٪ برای هر دو نسل و بیشترین فراوانی نظر مخالف در فرزندان مربوط به گویه «نسبت فساد در میان کارگزاران انقلاب اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و بخصوص با رژیم طاغوت که سرتاپا فساد و فسادپرور بود، بسی کمتر است» با ۵۳٪ و در والدین مربوط به گویه‌های «نسبت فساد در میان کارگزاران انقلاب اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و بخصوص با رژیم طاغوت که سرتاپا فساد و فسادپرور بود، بسی کمتر است»، «حق برخورداری برابر از ثروت‌های عمومی و امکانات اولیه عمومی برای هریک از افراد جامعه وجود دارد» با ۳۲٪ است. اطلاعات این جدول همچنین بیان می‌کند که در بین پیش‌والدین نیز بیشترین میزان فراوانی در طیف موافق مربوط به گویه‌های «باید در همه زمینه‌ها مستقل شویم و وابسته به دیگران نباشیم»، «رشد اقتصادی کشور، مایه اقتدار یک کشور است و با رشد تولید، یک کشور در دنیا اقتدار حقیقی و آبروی بین‌المللی پیدا می‌کند» با ۱۰۰٪ و بیشترین میزان فراوانی در طیف مخالف مربوط به گویه «حق برخورداری برابر از ثروت‌های عمومی و امکانات اولیه عمومی برای هریک از افراد جامعه وجود دارد» با ۲۲٪ است.

نمودار شماره (۴): توزیع تلخیص شده درصد فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های اقتصادی

موافقم: فرزندان ۵۹٪، والدین ۶۹٪، پیش والدین ۹۰٪

مخالفم: فرزندان ۲۷٪، والدین ۱۹٪، پیش والدین ۹٪

با توجه به نمودار شماره (۴) بیشترین درصد موافقت و تعلق در میان سه نسل پاسخگو به گویه‌های بُعد اقتصادی مربوط به نسل اول با ۹۰٪، بیشترین درصد مخالفت و کمترین تعلق در پاسخگویی نیز مربوط به نسل سوم انقلاب با ۲۷٪ است.

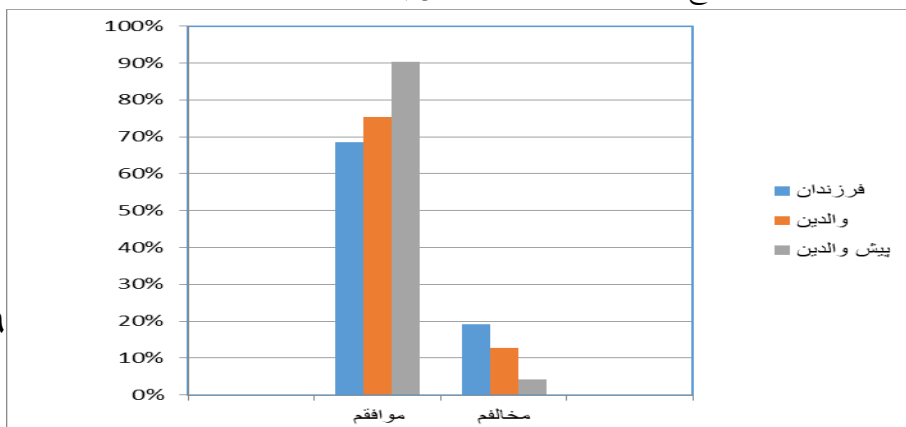
جدول شماره (۱۱): توزیع تلخیص شده فراوانی پاسخگویان به گویه‌های فرهنگی

پیش والدین		والدین		فرزندان		گویه‌ها
ن	%	ن	%	ن	%	
۰	۹۴	۱۰	۷۶	۲۳	۶۱	۱. حجاب از ارزش‌ها و ارکان دین و جامعه ما است
۰	۹۴	۰	۹۷	۲	۹۳	۲. مطبوعات باید بتوانند انتقاد به دولت را منتشر سازند
۰	۱۰۰	۰	۹۷	۴	۹۶	۳. باید از آزادی به شکل غربی آن جلوگیری نماییم
۴	۹۶	۱۹	۵۹	۲۷	۵۲	۴. سبک زندگی مردم بعد از انقلاب اسلامی سبک اسلامی - ایرانی است
۲	۹۶	۵	۹۲	۱۰	۸۵	۵. تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی از آسیب‌ها و موانع مهم در پیشرفت انقلاب است
۱۲	۸۲	۲۵	۶۳	۳۱	۵۱	۶. همه انواع آزادی در جامعه اسلامی باید به وسیله قدرت حاکم اسلامی در جامعه کنترل و هدایت و نظارت بشود.
۴	۸۶	۲۸	۴۸	۴۱	۴۱	۷. اگر ما بتوانیم در صحنه فکر و فرهنگ کار شایسته‌ای انجام دهیم، همه تهدیدهای مادی دنیا خنثی خواهد شد
۲	۹۲	۱۱	۷۳	۱۳	۶۵	۸. طرح گفتگوی تمدن‌ها، نشانه حضور ایران در سطح جهانی و پاسخی به جنگ تمدن‌ها است که صهیونیست‌ها

آن را در آمریکا مطرح کردند					
۹۶	۰	۹۵	۱	۹۴	۲
۴۶	۴۰	۵۴	۲۸	۷۸	۱۶

اطلاعات جدول شماره (۱۱) حاکی از این است که در بین فرزندان بیشترین فراوانی نظر موافق مربوط به گویه‌های «باید از آزادی به شکل غربی آن جلوگیری نمایم»، «تمام احزابی که قصد قیام مسلحانه ندارند، بایستی آزاد باشند که حرفشان را بزنند و یا نشریه‌شان را منتشر کنند» به ترتیب در هر دو ۹۶٪ و بیشترین فراوانی نظر مخالف در فرزندان مربوط به گویه «اگر ما بتوانیم در صحنه فکر و فرهنگ کار شایسته‌ای انجام دهیم، همه تهدیدهای مادی دنیا خستی خواهد شد» با ۴۱٪ است. افزون بر این بیشترین فراوانی نظر موافق در والدین مربوط به گویه‌های «مطبوعات باید بتوانند انتقاد به دولت را منتشر سازند»، «باید از آزادی به شکل غربی آن جلوگیری نمایم: با ۹۷٪ است. همچنین اطلاعات این جدول بیان می‌کند که در بین پیش‌والدین نیز بیشترین میزان فراوانی در طیف موافق مربوط به گویه «باید از آزادی به شکل غربی آن جلوگیری نمایم» با ۱۰۰٪ و بیشترین میزان فراوانی در طیف مخالف مربوط به گویه «امروزه اگر بحث از آسیب‌شناسی فرهنگ انقلاب اسلامی به بیان می‌آید به این معنا نیست که این انقلاب از درون دارای عیب و نقص بوده است» با ۱۶٪ است.

نمودار شماره (۵): توزیع تلخیص شده درصد فراوانی پاسخگویان به گویه‌های ارزش‌های

موافقم: فرزندان ۶۸٪، والدین ۷۵٪، پیش والدین ۹۰٪

مخالقم: فرزندان ۱۹٪، والدین ۱۲٪، پیش والدین ۴٪

با توجه به نمودار شماره (۵) بیشترین درصد موافقت و تعلق در میان سه نسل پاسخگو به گویه‌های بُعد فرهنگی مربوط به نسل اول با ۹۰٪ و بیشترین درصد مخالفت و کمترین تعلق در پاسخگویی نیز مربوط به نسل سوم انقلاب با ۱۹٪ است.

۶. آزمون آمارهای توصیفی

آمار توصیفی به توصیف وضعیت گویه‌های هر یک از بُعدهای مشخص شده پرسشنامه مانند تعداد، مقدار کمینه و بیشینه، میانگین و انحراف معیار می‌پردازد. برای تفهیم بهتر جدول فوق (آمار توصیفی مربوط به بُعدهای ارزش‌های انقلاب) باید گفت که، طبق پنجاه گویه‌ای که در پرسشنامه برای پاسخ‌دهی هر سه نسل ذکر شده، پنج بُعد از ارزش‌های انقلاب اسلامی (دینی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی) برای این پنجاه گویه قابل تقسیم است و هر بُعد شامل ده گویه است؛ در واقع باید بدین صورت بیان کرد که مجموع پرسش اول تا پرسش دهم مختص بُعد دینی، مجموع پرسش یازدهم تا بیستم مربوط به بُعد سیاسی، مجموع پرسش بیست‌ویک تا پرسش سی مربوط به بُعد اجتماعی، مجموع پرسش سی‌ویک تا چهل مربوط به بُعد اقتصادی و در نهایت مجموع پرسش چهل‌ویک تا پنجاه، بُعد فرهنگی را تشکیل می‌دهد.

جدول شماره (۱۲): آمارهای توصیفی مربوط به بُعدهای ارزش‌های انقلاب نزد فرزندان

ابعاد ارزش‌ها	تعداد پرسش‌ها	مقدار کمینه	مقدار بیشینه	میانگین	انحراف معیار
دینی	۱۰	۲۸	۴۶	۳۸/۱۳	۳/۸۱

سیاسی	۱۰	۲۸	۴۵	۳۵/۹۹	۳/۶۵
اجتماعی	۱۰	۲۹	۴۵	۳۹/۵۷	۳/۳۳
اقتصادی	۱۰	۲۵	۴۵	۳۵/۷۵	۴/۷۲
فرهنگی	۱۰	۲۴	۴۳	۳۳/۵۴	۳/۹۵
ارزش‌های انقلاب	۵۰	۱۵۸	۲۱۷	۱۸۲/۹۸	۱۱/۵۶

با عنایت به اینکه هر گویه در پرسشنامه مطابق با طیف لیکرت از ۱ تا ۵ و در واقع پنج گزینه‌ای بوده و برای هر بُعد از ارزش‌های انقلاب ۱۰ گویه مشخص شد، پس حداقل مقدار هر بُعد بین ۱۰ تا ۵۰ است. در داده‌های مؤلف برای بیان آمار توصیفی مربوط به بُعدهای ارزش‌های انقلاب در نزد فرزندان بدین صورت در بُعد دینی کمترین مقدار ۲۸ و بیشترین مقدار تا ۴۶، برای بُعد سیاسی کمترین مقدار ۲۸ و بیشترین مقدار ۴۵، برای بُعد اجتماعی کمترین مقدار ۲۹ و بیشترین مقدار ۴۵، برای بُعد اقتصادی کمترین مقدار ۲۵ و بیشترین مقدار ۴۵ و در نهایت برای بُعد فرهنگی کمترین مقدار ۲۴ و بیشترین مقدار ۴۳ به دست آمد.

همچنین به طور کلی ارزش‌های انقلاب اسلامی که در واقع مجموع این بُعدها است؛ یعنی شامل تمام ۵۰ گویه پرسشنامه است. مقدار هر پرسش یا گویه از گزینه ۱ تا ۵ بوده که کمترین مقدار آن ۵۰ و بیشترین مقدار ۲۵۰ است، اما در داده‌های گردآوری شده از این پرسشنامه برای ارزش‌های انقلاب اسلامی کمترین مقدار ۱۵۸ و بیشترین مقدار ۲۱۷ در نظر گرفته شده است.

در این جدول همچنین میزان میانگین و انحراف معیار هر یک از بُعدهای ارزش‌های انقلاب نیز مشخص شد که به ترتیب؛ بُعد دینی دارای میانگین ۳۸/۱۳ با انحراف معیار ۳/۸۱؛ بُعد سیاسی دارای میانگین ۳۵/۹۹ با انحراف معیار ۳/۶۵؛ بُعد اجتماعی دارای میانگین ۳۹/۵۷ با انحراف معیار ۳/۳۳؛ بُعد اقتصادی دارای میانگین ۳۵/۷۵ با انحراف معیار ۴/۷۲؛ بُعد فرهنگی دارای میانگین ۳۳/۵۴ با انحراف معیار ۳/۹۵ و در نهایت می‌توان در مجموع هر یک از ارزش‌های

انقلاب اسلامی جمعاً دارای میانگین ۱۸۲/۹۸ با میزان انحراف معیار کلی ۱۱/۵۶ است. با عنایت به داده‌های جدول فوق، بیشترین افراد پاسخگو به ارزش‌های انقلاب اسلامی مربوط به گویه‌های بُعد اجتماعی با مقدار میانگین ۳۹/۵۷ بوده از این‌رو پاسخ‌دهی آن‌ها نسبت به این بُعد بهتر و کامل‌تر و افزون‌تر بر این گویه‌های این بُعد بیشترین تأثیر را بر روی پاسخ‌دهندگان گذاشته است. همچنین پایین بودن انحراف معیار بُعد اجتماعی (۳/۳۳) حاکی از این است که پاسخ‌دهندگان به گویه‌های این بُعد دارای ثبات نظر بوده و اکثر آن‌ها در بسیاری از پرسش‌های این بُعد اتفاق نظر داشته‌اند.

جدول شماره (۱۳): آمارهای توصیفی مربوط به ابعاد ارزش‌های انقلاب نزد والدین

ابعاد ارزش‌ها	تعداد پرسش‌ها	مقدار کمینه	مقدار بیشینه	میانگین	انحراف معیار
دینی	۱۰	۱۲	۵۰	۴۰/۹۳	۹/۶۹
سیاسی	۱۰	۱۶	۵۰	۳۸/۶۲	۱۰/۸۹
اجتماعی	۱۰	۱۳	۵۰	۴۱/۰۶	۹/۲۵
اقتصادی	۱۰	۱۴	۵۰	۳۹/۵۷	۱۰/۶۶
فرهنگی	۱۰	۱۰	۵۰	۳۷/۴۰	۱۲/۲۳
ارزش‌های انقلاب	۵۰	۶۸	۲۵۰	۱۹۷/۵۸	۵۲/۳۵

با عنایت به توضیحات مندرج در جدول شماره (۱۳)، داده‌های مؤلف برای بیان آمار توصیفی مربوط به بُعدهای ارزش‌های انقلاب در نزد والدین بدین صورت؛ در بُعد دینی کمترین مقدار ۱۲ و بیشترین مقدار تا ۵۰، برای بُعد سیاسی کمترین مقدار ۱۶ و بیشترین مقدار ۵۰، برای بُعد اجتماعی کمترین مقدار ۱۳ و بیشترین مقدار ۵۰، برای بُعد اقتصادی کمترین مقدار ۱۴ و بیشترین مقدار ۵۰ و در نهایت برای بُعد فرهنگی کمترین مقدار ۱۰ و بیشترین مقدار ۵۰ به دست آمد. در این جدول همچنین میزان میانگین و انحراف معیار هر یک از بُعدهای ارزش‌های انقلاب در

نزد والدین نیز مشخص شد که به ترتیب؛ بُعد دینی دارای میانگین $40/93$ با انحراف معیار $9/69$ ؛ بُعد سیاسی دارای میانگین $38/62$ با انحراف معیار $10/89$ ؛ بُعد اجتماعی دارای میانگین $41/06$ با انحراف معیار $9/25$ ؛ بُعد اقتصادی دارای میانگین $39/57$ با انحراف معیار $10/66$ ؛ بُعد فرهنگی دارای میانگین $37/40$ با انحراف معیار $12/23$ و درنهایت می‌توان در مجموع هر یک از ارزش‌های انقلاب اسلامی جمعاً دارای میانگین $197/58$ با میزان انحراف معیار کلی $52/35$ است. با عنایت به داده‌های جدول فوق، بیشترین افراد پاسخگو به ارزش‌های انقلاب اسلامی مربوط به گویه‌های بُعد اجتماعی با مقدار میانگین $41/06$ بوده از این رو پاسخ‌دهی آن‌ها نسبت به این حیطه بهتر و کامل‌تر و افزون‌تر بر این گویه‌های این بُعد بیشترین تأثیر را بر روی پاسخ-دهندگان گذاشته است. همچنین پایین بودن انحراف معیار بُعد اجتماعی ($9/25$) حاکی از این است که پاسخ‌دهندگان به گویه‌های این بُعد دارای ثبات نظر بوده و اکثر آن‌ها در بسیاری از پرسش‌های این بُعد اتفاق نظر داشته‌اند.

جدول شماره (۱۴): آمارهای توصیفی مربوط به ابعاد ارزش‌های انقلاب نزد پیش‌والدین

ابعاد ارزش‌ها	تعداد پرسش‌ها	مقدار کمینه	مقدار بیشینه	میانگین	انحراف معیار
دینی	۱۰	۱۴	۵۰	$43/12$	$8/63$
سیاسی	۱۰	۱۵	۵۰	$42/06$	$9/63$
اجتماعی	۱۰	۱۶	۵۰	$42/28$	$7/95$
اقتصادی	۱۰	۱۸	۵۰	$43/53$	$8/30$
فرهنگی	۱۰	۱۳	۵۰	$41/33$	$10/20$
ارزش‌های انقلاب	۵۰	۷۶	۲۵۰	$212/32$	$44/45$

با عنایت به توضیحات مندرج در جدول شماره (۱۴)، داده‌های مؤلف برای بیان آمار توصیفی مربوط به بُعدهای ارزش‌های انقلاب در نزد پیش‌والدین بدین صورت؛ در بُعد دینی کمترین

مقدار ۱۴ و بیشترین مقدار تا ۵۰، برای بُعد سیاسی کمترین مقدار ۱۵ و بیشترین مقدار ۵۰، برای بُعد اجتماعی کمترین مقدار ۱۶ و بیشترین مقدار ۵۰، برای بُعد اقتصادی کمترین مقدار ۱۸ و بیشترین مقدار ۵۰ و در نهایت برای بُعد فرهنگی کمترین مقدار ۱۳ و بیشترین مقدار ۵۰ به دست آمد. در این جدول همچنین میزان میانگین و انحراف معیار هر یک از بُعد یا حیطه‌های ارزش‌های انقلاب در نزد والدین نیز مشخص شد که به ترتیب؛ بُعد دینی دارای میانگین ۴۳/۱۲ با انحراف معیار ۸/۶۳؛ بُعد سیاسی دارای میانگین ۴۲/۰۶ با انحراف معیار ۹/۶۳؛ بُعد اجتماعی دارای میانگین ۴۲/۲۸ با انحراف معیار ۷/۹۵؛ بُعد اقتصادی دارای میانگین ۴۳/۵۳ با انحراف معیار ۸/۳۰؛ بُعد فرهنگی دارای میانگین ۴۱/۳۳ با انحراف معیار ۱۰/۲۰ و در نهایت می‌توان در مجموع هر یک از ارزش‌های انقلاب اسلامی جمعاً دارای میانگین ۲۱۲/۳۲ با میزان انحراف معیار کلی ۴۴/۴۵ است. با عنایت به داده‌های جدول فوق، بیشترین افراد پاسخگو به ارزش‌های انقلاب اسلامی مربوط به گویه‌های بُعد اقتصادی با مقدار میانگین ۴۳/۵۳ بوده از این رو پاسخدهی آن‌ها نسبت به این حیطه بهتر و کامل‌تر و افزون‌تر بر این گویه‌های این بُعد بیشترین تأثیر را بر روی پاسخ‌دهندگان گذاشته است. همچنین پایین بودن انحراف معیار بُعد اقتصادی (۸/۳۰) حاکی از این است که پاسخ‌دهندگان به گویه‌های این حیطه دارای ثبات نظر بوده و اکثر آن‌ها در بسیاری از پرسش‌های این بُعد اتفاق نظر داشته‌اند.

۷. آزمون کروسکال والیس

با توجه به اینکه در این پژوهش متغیر وابسته تحقیق هر یک از حیطه‌ها یا بُعدهای ارزش‌های انقلاب بوده برای اینکه بتوانیم محاسبه میانگین هر یک از حیطه‌ها در میان سه نسل فرزندان، والدین و پیش والدین را با یکدیگر مقایسه کنیم با در نظر گرفتن این مورد که هر سه گروه را مستقل از هم در نظر گرفتیم، در صورتی که پیش فرض‌های آزمون پارامتریک بین این سه گروه

برقرار می‌شد ما باید از آزمون پارامتریک آنالیز واریانس استفاده می‌کردیم، اما چون بعد از بررسی پیش‌فرض آزمون پارامتریک یعنی بررسی میزان نرمال بودن توزیع داده‌های بُعدهای ارزش‌ها (دینی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی) میان سه گروه فرزندان، والدین، پیش‌والدین، متوجه شدیم که نرمال بودن این حیطة از ارزش‌ها در بین هر سه گروه برقرار نیست؛ پس اجازه استفاده از آزمون پارامتریک چون آنالیز واریانس نداشتیم، از این‌رو محققان برای حل این مشکل به سمت آزمون‌های ناپارامتریک معادل آن؛ یعنی آزمون کروسکال والیس مراجعه و از آن استفاده کرده است.

جدول شماره (۱۵): نتایج آزمون کروسکال والیس برای ارزش دینی

معناداری	مقدار آماره کروسکال والیس	انحراف معیار	میانگین	نسل
۰/۰۰۱ <	۴۰/۷۶	۳/۸۱	۳۸/۱۳	فرزندان
		۹/۶۹	۴۰/۹۳	والدین
		۸/۶۳	۴۳/۱۲	پیش‌والدین

طبق این آزمون میانگین ارزش دینی نزد فرزندان ۳۸/۱۳ با انحراف معیار ۳/۸۱؛ میانگین ارزش دینی نزد والدین ۴۰/۹۳ با انحراف معیار ۹/۶۹ و میانگین ارزش دینی نزد پیش‌والدین ۴۳/۱۲ با انحراف معیار ۸/۶۳ است. با توجه به اینکه مقدار معناداری این ارزش کمتر از ۰/۰۰۱ است، پس میان هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش‌والدین تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول شماره (۱۶): نتایج آزمون کروسکال والیس برای ارزش سیاسی

معناداری	مقدار آماره کروسکال والیس	انحراف معیار	میانگین	نسل

<0/001	۳۷/۴۶	۳/۶۵	۳۵/۹۹	فرزندان
		۱۰/۸۹	۳۸/۶۲	والدین
		۹/۶۳	۴۲/۰۶	پیش والدین

با عنایت به توضیحات مندرج در ذیل جدول پیشین، طبق این آزمون میانگین ارزش دینی نزد فرزندان ۳۵/۹۹ با انحراف معیار ۳/۶۵؛ میانگین ارزش دینی نزد والدین ۳۸/۶۲ با انحراف معیار ۱۰/۸۹ و میانگین ارزش دینی نزد پیش والدین ۴۲/۰۶ با انحراف معیار ۹/۶۳ است. در این جدول نیز با توجه به اینکه مقدار معناداری این ارزش کمتر از ۰/۰۰۱ است پس میان هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش والدین تفاوت معناداری وجود دارد؛ و از میان این سه نسل، بیشترین تفاوت معنادار در بُعد ارزش دینی مربوط به نسل پیش‌والدین با میانگین ۴۲/۰۶ است.

جدول شماره (۱۷): نتایج آزمون کروسکال والیس برای ارزش اجتماعی

معناداری	مقدار آماره کروسکال والیس	انحراف معیار	میانگین	نسل
<0/001	۱۷/۷۱	۳/۳۳	۳۹/۵۷	فرزندان
		۹/۲۵	۴۱/۰۶	والدین
		۷/۹۵	۴۲/۲۸	پیش والدین

طبق این آزمون میانگین ارزش دینی نزد فرزندان ۳۹/۵۷ با انحراف معیار ۳/۳۳؛ میانگین ارزش دینی نزد والدین ۴۱/۰۶ با انحراف معیار ۹/۲۵ و میانگین ارزش دینی نزد پیش والدین ۴۲/۲۸ با انحراف معیار ۷/۹۵ است. در این جدول نیز با توجه به اینکه مقدار معناداری این ارزش

کمتر از ۰/۰۰۱ است، پس میان هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش والدین تفاوت معنادار وجود دارد و از میان این سه نسل، بیشترین تفاوت معنادار در بُعد ارزش اجتماعی مربوط به نسل پیش والدین با میانگین ۴۲/۰۶ است.

جدول شماره (۱۸): نتایج آزمون کروسکال والیس برای ارزش اقتصادی

معناداری	مقدار آماره کروسکال والیس	انحراف معیار	میانگین	نسل
<۰/۰۰۱	۶۳/۳۱	۳/۷۲	۳۵/۷۵	فرزندان
		۱۰/۶۶	۳۹/۵۷	والدین
		۸/۳۰	۴۳/۵۳	پیش والدین

طبق این آزمون میانگین ارزش دینی نزد فرزندان ۳۵/۷۵ با انحراف معیار ۳/۷۲؛ میانگین ارزش دینی نزد والدین ۳۹/۵۷ با انحراف معیار ۱۰/۶۶ و میانگین ارزش دینی نزد پیش والدین ۴۳/۵۳ با انحراف معیار ۸/۳۰ است. در این جدول نیز با توجه به اینکه مقدار معناداری این ارزش کمتر از ۰/۰۰۱ است، پس میان هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش والدین تفاوت معنادار وجود دارد و از میان این سه نسل، بیشترین تفاوت معنادار در بُعد ارزش اقتصادی مربوط به نسل پیش والدین با میانگین ۴۲/۰۶ است.

جدول شماره (۱۹): نتایج آزمون کروسکال والیس برای ارزش فرهنگی

معناداری	مقدار آماره کروسکال والیس	انحراف معیار	میانگین	نسل
<۰/۰۰۱	۴۸/۹۲	۳/۹۵	۳۳/۵۴	فرزندان

		۱۲/۲۳	۳۷/۴۰	والدین
		۱۰/۲۰	۴۱/۳۳	پیش‌والدین

طبق این آزمون میانگین ارزش دینی نزد فرزندان ۳۳/۵۴ با انحراف معیار ۳/۹۵؛ میانگین ارزش دینی نزد والدین ۳۷/۴۰ با انحراف معیار ۱۲/۲۳ و میانگین ارزش دینی نزد پیش‌والدین ۴۱/۳۳ با انحراف معیار ۱۰/۲۰ است. در این جدول نیز با توجه به اینکه مقدار معناداری این ارزش کمتر از ۰/۰۰۱ است، پس میان هر سه نسل فرزندان، والدین و پیش‌والدین تفاوت معنادار وجود دارد؛ و از میان این سه نسل، بیشترین تفاوت معنادار در بُعد ارزش فرهنگی مربوط به نسل پیش‌والدین با میانگین ۴۲/۰۶ است.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به دنبال اثبات شکاف نسلی میان نگرش‌های فرزندان، والدین و پیش‌والدین نسبت به ارزش‌های انقلاب اسلامی در شهر اردبیل بوده است. در گردآوری اطلاعات از پرسشنامه‌ها، هر یک از گویه‌های مربوط به حیطه‌های ارزشی انقلاب اسلامی با توجه به جداول مربوط به اعتبار و پایایی از اعتبار پژوهشی موردنیاز برخوردار بوده‌اند و از این‌رو میزان همبستگی گویه‌های هر بُعد در میان هر سه نسل پاسخگو در حدنصاب است.

با توجه به جداول مرتبط با آمار توصیفی که از طریق آنالیز پرسشنامه‌های پاسخگویان برای هر سه نسل ارائه شد، در میان نسل سوم انقلاب (فرزندان) بیشتر پاسخگویی در بین گویه‌های حیطه‌های انقلاب اسلامی، به بُعد ارزش‌های اجتماعی با میانگین پاسخگویی ۳۹/۵۷ با انحراف معیار ۳/۳۳ بوده که مبین بیشترین میزان تأثیر بر روی پاسخگویان است.

آمار توصیفی مربوط به آنالیز پرسشنامه‌های نسل دوم انقلاب (والدین) نیز حاکی از این بود که بیشترین افراد پاسخگو به حیطه‌های ارزش‌های انقلاب اسلامی به بُعد ارزش‌های اجتماعی با میانگین پاسخگویی ۴۱/۰۶ با انحراف معیار ۹/۲۵ مربوط می‌شود که نشانگر تأثیر زیاد این بُعد روی پاسخگویان و اتفاق نظر آن‌ها بر روی این بُعد از ارزش‌های انقلاب است.

درنهایت در میان نسل اول انقلاب (پیش‌والدین) به همین منوال جدول آمارهای توصیفی گویه‌های این نسل نمایانگر این است که بیشترین درصد پاسخگویی بر روی گویه‌های بُعد ارزش‌های اقتصادی با میانگین ۴۳/۵۳ و با انحراف معیار ۸/۳۰ است.

بر اساس مقایسه میانگین ابعاد ارزش‌های انقلاب در میان سه گروه فرزندان، والدین و پیش-والدین با استفاده از آزمون کروسکال والیس، نشان دادیم میان هر سه نسل انقلاب در رابطه با پاسخ‌دهی به هر یک از حیطه‌های مرتبط با ارزش‌های انقلاب اسلامی تفاوت‌های معنادار و چشمگیری وجود دارد که در این بین، بیشترین تفاوت‌ها مربوط به نسل اول انقلاب (پیش-والدین) نسبت به نسل‌های متأخر انقلاب اسلامی است.

فهرست منابع

- آزاد ارمکی، تقی. (۱۳۸۶) جامعه‌شناسی خانواده ایرانی، تهران: انتشارات سمت.
- آذین، احمد؛ حیدرخانی، هایل؛ الهیان، حسن و منوچهر رشادی. (۱۳۹۳) «بررسی عوامل اجتماعی و جمعیتی مرتبط با گرایش دانشجویان به ارزش‌های انقلاب اسلامی (دانشجویان دانشگاه‌های آزاد و پیام نور شهر گیلان غرب)» فصلنامه علوم اجتماعی شوشتر، دوره ۸، شماره ۲۵، ۲۱۲-۱۹۱.
- خمینی، روح‌الله. (۱۳۸۹)، صحیفه امام، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- خمینی، روح‌الله (۱۳۸۵) تفسیر سوره حمد، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- خمینی، روح‌الله (۱۳۹۲) تحریر الوسیله، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- خمینی، روح‌الله (۱۳۸۱) ولایت فقیه، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.

- خمینی، روح‌الله (۱۳۶۸) وصیت‌نامه، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- بالس، کریستوفر. (۱۳۸۰) «ذهنیت نسلی»، ترجمه حسین پاینده، فصلنامه ارغون، شماره ۱۹، ۱-۳۰.
- جانسون، چالمرز. (۱۳۶۳) تحول انقلابی، ترجمه حمید الیاسی، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- دواس، دی. ای. (۱۳۷۶) پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نشر نی.
- روشه، گی. (۱۳۷۶) جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز، ترجمه عبدالحسین نیک‌گهر، تهران: انتشارات مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تیان.
- صانعی، پرویز. (۱۳۷۲) جامعه‌شناسی ارزش‌ها، تهران: انتشارات گنج دانش.
- علیخانی، علی‌اکبر. (۱۳۸۲)، نگاهی به پدیده گسست نسل‌ها در ایران، تهران: پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.
- عیوضی، غلامحسین. (۱۳۹۴) بررسی جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران پس از انقلاب اسلامی با تاکید بر عناصر فرهنگی هویت ایرانی، اسلام و مطالعات اجتماعی، شماره ۳، ۹۰-۱۲۰.
- فولادی، محمد، (۱۳۸۸) «بررسی جامعه‌شناختی فاصله نسل‌ها»، معرفت، شماره ۱۳۹، ۱۰۷-۱۳۲.
- کوهن، استانفورد. (۱۳۶۹) تئوری‌های انقلاب، ترجمه علیرضا طیب، تهران: نشر قومس.
- کوئن، بروس. (۱۳۷۵) مبانی جامعه‌شناسی، ترجمه غلامعباس توسلی و رضا فاضل، تهران: انتشارات سمت.
- محسنی، منوچهر. (۱۳۶۶) مقدمات جامعه‌شناسی، تهران: نشر دوران.
- نیک‌گهر، عبدالحسین. (۱۳۸۳) مبانی جامعه‌شناسی، تهران: انتشارات توتیا.
- وایس کفر، والتر. (۱۳۸۲) «وجود و ارزش‌ها»، ترجمه: علیرضا آل‌بویه، فصلنامه نقد و نظر، دوره ۸، شماره ۳۲-۳۱، ۳۳۱-۳۱۸.